

References:

1. Johnson RE, Murad MH. Gynecomastia: pathophysiology, evaluation, and management. *Mayo Clinic Proceedings*. 2009;84. С. 1010–1015.
2. de Barros A. C. S. D., Sampaio M. D. C. M. Gynecomastia: Physiopathology, evaluation and treatment. *São Paulo Medical Journal*. 2012;130(3): с. 187–197.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-226-5-18>

**DENTAL STATUS IN CHILDREN
OF EARLY SCHOOL AGE WITH EPILEPSY****СТОМАТОЛОГІЧНИЙ СТАТУС У ДІТЕЙ РАНЬОГО
ШКІЛЬНОГО ВІКУ ХВОРИХ НА ЕПІЛЕПСІЮ****Konovalov M. F.**

*Candidate of Medical Sciences,
Associate professor,
Associate professor at the Department
of Pediatric Dentistry
Odesa National Medical University*

Коновалов М. Ф.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри стоматології
дитячого віку
Одеський національний
медичний університет*

Tarasenko I. Yu.

*Assistant at the Department
of Pediatric Dentistry
Odesa National Medical University*

Тарасенко І. Ю.

*асистент кафедри стоматології
дитячого віку
Одеський національний
медичний університет*

Novikova Zh. O.

*Candidate of Medical Sciences,
Associate professor,
Associate professor at the Department of
Pediatric Dentistry
Odesa National Medical University
Odesa, Ukraine*

Новікова Ж. О.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри стоматології
дитячого віку
Одеський національний
медичний університет
м. Одеса, Україна*

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) [1, с. 1] визначає епілепсію як хронічне захворювання багатофакторної етіології, що характеризується повторюваними епізодами пароксизмальної

дисфункції головного мозку, викликані раптовим безладним та надмірним виділенням нейронів. Це хронічне захворювання, що характеризується ризиком повторних нападів; його поширеність у країнах становить 5,59 на 1000 осіб [2, с. 631], а розвинених країнах – 5-7 на 1000 людина [3, с. 71]. Відомо, що незалежно від віку у хворих на епілепсію спостерігається зниження мінеральної щільності кісткової тканини [4, с. 680]. Крім того, напади поряд з розумовим погіршенням можуть поставити під загрозу догляд за ротовою порожниною і зубами, що може призвести до різних стоматологічних захворювань [5, с. 255, 6, с. 563, 7, с. 171].

Метою цього дослідження було вивчення стоматологічного статусу у дітей раннього шкільного віку хворих на епілепсію.

Матеріали та методи. Було оглянуто 44 дітей, які спостерігаються у дитячій лікарні № 5, які проживають в м. Одесі та Одеській області, хворих на епілепсію віку 7-9 років та 90 дітей того ж віку без соматичної патології (група порівняння). Стан твердих тканин зубів оцінювалося за допомогою індексів КПз, КПп, КПВз, КПВп та їх складових. Стан гігієни порожнини рота оцінювався за допомогою індексів Silness-Loe та Stallard, а тканин пародонту – індексів Parma, кровоточивості Мюллемана та проби Шиллера-Писарева [8, с. 246].

Результати досліджень та їх обговорення. Результати досліджень стоматологічного статусу дітей хворих на епілепсію наведено в таблицях 1-3.

Таблиця 1

Порівняльна оцінка показників твердих тканин постійних зубів у дітей хворих на епілепсію та неврологічно здорових, $M \pm m$

Група \ Показники	КПВз	КПВп	Карісс	Пломба
Без неврологічної патології, n=90	0,48±0,05	0,54±0,05	0,43±0,47	0,06±0,01
Діти з епілепсією, n=44	3,02±0,37 p<0,001 p ₁ <0,001	3,07±0,39 p<0,001 p ₁ <0,001	2,14±0,39 p<0,001	0,95±0,20 p<0,001
Середнє по Україні, n = 1800	0,70±0,08	0,77±0,10	-	-

Примітка: p – показник достовірності відмінностей від групи порівняння; p₁ – показник достовірності відмінностей від середнього по Україні.

Порівняльна оцінка стану твердих тканин постійних зубів у дітей з епілепсією та дітей без даної неврологічної патології показала значне перевищення у групі дітей з епілепсією такого показника як «індекс карієсу» КПВз и КПВп (у 1,4 рази; табл. 1).

При зіставленні середніх значень твердих тканин постійних зубів у дітей основної групи, дітей без неврологічної патології та середніх показників по Україні видно, що індекси КПВз та КПВп у дітей з епілепсією були вищими у 4,5 та 4,15 разів відповідно, ніж у середньому по Україні (табл. 1).

Таблиця 2

Порівняльна оцінка показників твердих тканин тимчасових зубів у дітей хворих на епілепсію та неврологічно здорових, М±m

Показники Група	КПз	КПп	Карієс	Пломба	Ускл.
Без неврологічної патології, n=90	4,39±0,23	5,14±0,50	2,81±0,91	2,33±0,36	0,45±0,07
Діти з епілепсією, n=44	5,14±0,38 p<0,05	5,50±0,53 p>0,1	3,30±0,63 p>0,1	2,11±0,24 p>0,1	0,09±0,05 p<0,001

Примітка: p – показник достовірності відмінностей від групи порівняння.

Порівняльна оцінка стану твердих тканин тимчасових зубів у дітей з епілепсією та дітей без даної неврологічної патології показала значне перевищення у групі дітей з епілепсією такого показника як «ускладнення» (у 2,4 рази; табл. 2).

Таблиця 3

Порівняльна оцінка пародонтальних індексів та індексів гігієни порожнини рота у дітей хворих на епілепсію та неврологічно здорових, М±m

Показники Група	PMA%	Кровото- чність, бали	Проба Ш-П, бали	З. камінь, бали	Silness- Loe, бали	Stallard, бали
Без неврологічної патології, n=90	12,6± 1,13	0,13± 0,02	1,27± 0,14	-	1,26± 0,12	1,59± 0,10
Діти з епілепсією, n=44	15,63± 1,35 p>0,05	0,50±0,06 p<0,01	1,39± 0,05 p>0,1	0,01± 0,01	0,87± 0,09 p<0,05	1,03± 0,09 p<0,001

Примітка: p – показник достовірності відмінностей від групи порівняння.

При зіставленні середніх значень пародонтальних індексів та індексів гігієни у дітей з епілепсією та дітей без неврологічної патології видно, що тяжкість запального процесу (РМА%) у дітей з епілепсією на 8,7% була вищою, ніж у дітей групи порівняння. У дітей з епілепсією, на відміну дітей групи порівняння, спостерігалася наявність зубного каменю. Індекс Stallard при епілепсії був вищим на 10% ніж у дітей без епілепсії, що пояснюється труднощами при виконанні цими дітьми процедур гігієни ротової порожнини.

Висновки. Отримані результати обстеження стоматологічного статусу дітей, які страждають на епілепсію, свідчать про наступне:

1. Тяжкість запального процесу в тканинах пародонту у дітей, які страждають на епілепсію, достовірно вища, ніж у дітей групи порівняння на 8,7%.

2. Інтенсивність карієсу постійних зубів за даними КПВз та КПВп у дітей з епілепсією перевищує у 4,5 та 4,85 разів відповідні показники в середньому по Україні.

3. Рівень гігієни ротової порожнини у дітей з епілепсією значно (на 10%) вище, ніж у дітей даної вікової групи без неврологічної патології.

4. Необхідно враховувати одержані результати епідеміологічних досліджень для розробки схеми лікувально-профілактичних заходів при морфологічних та функціональних порушеннях органів ротової порожнини у пацієнтів з епілепсією.

Література:

1. World Health Organization. Epilepsy: Etiology, epidemiology and prognosis. 2001 Fact sheet No. 165.

2. Sridharan R., Murthy B. N. Prevalence and pattern of epilepsy in India. *Epilepsia*. 1999;40:631–6.

3. Aragon C. E., Burneo J. G. Understanding the patient with epilepsy and seizures in the dental practice. *J Can Dent Assoc*. 2007;73:71–6.

4. Shorvon S., Dreifuss F., Fish D., Thomas D. *The treatment of epilepsy*. Oxford 1996; 680.

5. Jan M. M. Clinical review of pediatric epilepsy. *Neurosci Riyadh Saudi Arab*. 2005;10(4):255–264.

6. Joshi S. R., Pendyala G. S., Saraf V., Choudhari S., Mopagar V. A. comprehensive oral and dental management of an epileptic and intellectually deteriorated adolescent. *Dent Res J (Isfahan)*. 2013;10(4):562–567.

7. Subki A. H., Mukhtar A. M., Saggaf O. M., et al. Parental perceptions of dental health and need for treatment in children with epilepsy: a multicenter cross-sectional study. *Pediatric Health Med Ther.* 2018;9:165–172. Published 2018 Nov 29. doi:10.2147/PHMT.S174964.

8. Хоменко Л. О. Терапевтична стоматологія дитячого віку / Хоменко Л.О., Чайковський Ю. Б., Смоляр Н. І. [та ін.]. – Київ: Книга плюс, 2014. 432 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-226-5-19>

**FEATURES OF THE COURSE OF COVID-19 IN CHILDREN
IN THE WINTER SEASON OF 2021-2022 IN THE SOUTHERN
REGIONS OF UKRAINE (ODESA)**

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ COVID-19
У ДІТЕЙ У ЗИМОВОМУ СЕЗОНІ 2021–2022 РОКІВ
У ПІВДЕННИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ (М. ОДЕСА)**

Kopyka G. K.

*Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Pediatrics No. 3 with postgraduate
course
Odessa National Medical University*

Kopiyka G. K.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри педіатрії № 3
з післядипломною підготовкою
Одеський національний
медичний університет*

Kravchenko T. Yu.

*Candidate of Medical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Pediatrics No. 3 with postgraduate
course
Odessa National Medical University*

Kravchenko T. Yu.

*кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри педіатрії № 3
з післядипломною підготовкою
Одеський національний
медичний університет*

Zaretska V. V.

*Assistant at the Department of Pediatrics
No. 3 with postgraduate course
Odessa National Medical University
Odessa, Ukraine*

Zaretska V. V.

*асистент кафедри педіатрії № 3
з післядипломною підготовкою
Одеський національний
медичний університет
м. Одеса, Україна*